

Uitvaartbegeleiding is voor mensen met gevoel en lef

Door Hetteke Videler

SCHIEDAM - "Nabestaanden de ruimte geven om hun verdriet te verwerken, dat geeft ongelooflijk veel voldoening", zegt Helen Teunissen, directeur van het Schiedamse bedrijf Matrice Uitvaartbegeleiding. Helen is een vrolijke, enthousiaste en goed verzorgde vrouw, kortom in vele opzichten het tegengestelde van een 'doodgraver' zoals je die in boeken en stripverhalen tegenkomt. Haar benadering van uitvaarten is dan ook anders dan die van veel andere uitvaartverzorgers.

De keuze voor de uitvaartwereld kwam bij Helen voort uit onvrede over de manier waarop begrafenissen en crematies worden geregeld. "Als verpleegkundige bij het Sophia Kinderziekenhuis viel me op dat een klein kind of zelfs een baby precies dezelfde uitvaart krijgt als een volwassene. Alleen de maat van de kist verschilt." Helen huivert nog steeds bij die gedachte. "Voor mij is ieder mens uniek, jong of oud, arm of rijk, religieus of atheïst. Iedereen heeft recht op een op maat gesneden begrafenis of crematie. Het is juist zo'n belangrijke gebeurtenis: je neemt afscheid van een uniek persoon, iemand van wie je heel veel houdt!"

Spiegel van het leven

Helen bleef niet langs de zijlijn staan met haar kritiek. Ze waagde een sprong in het diepe en startte Matrice Uitvaartbegeleiding. De basisgedachte van Matrice is dat ieder mens uniek is en het bedrijfscredo luidt dan ook 'een uitvaart als de spiegel van het leven'. Wanneer Helen benaderd wordt om een uitvaart te verzorgen, voert ze eerst een uitgebreide voorbespreking. "We luisteren naar de herinneringen van de nabestaanden aan de overledene. Daardoor ontstaat bij ons een goed beeld en kunnen we samen de uitvaart specifiek op de persoon en de situatie afstemmen. In feite maken familie en vrienden zèlf het scenario van de uitvaart. In die moeilijke periode geven wij een aanzet. Wij denken mee en wij stimuleren de nabestaanden bij het in kaart brengen van de wensen. Daardoor groei je samen toe naar een mooie en gedenkwaardige uitvaart. Dat geeft bovendien een positieve impuls aan het verwerkingsproces." Een uitvaart wordt door deze aanpak een unieke gebeurtenis. "Hoe raar het ook klinkt, veel mensen kijken er met een goed gevoel op terug. De uitvaart gaat niet in een roes aan hen voorbij. Het is een zorgvuldig doordacht, persoonlijk afscheid."

Kinderuitvaarten

Speciaal voor uitvaarten voor de allerkleinsten liet Matrice een biezen mandje maken, met daarin een fluwelen kussen in de vorm van een ster waarop het kindje kan worden opgebaard. "De emotie rondom het overlijden van een kind is groot, het gevoel van onrechtvaardigheid overheerst", zegt Helen zacht. Helen en haar medewerkers waren nauw betrokken bij de begrafenis van de tienjarige Nienke, die deze zomer op gruwelijke wijze werd vermoord. "Ik merkte aan mijzelf en mijn drie kinderen hoeveel indruk de moord op haar heeft gemaakt op iedereen in Schiedam. De politie belde me met het verzoek te komen helpen, terwijl ik op dat moment mijn jongste dochter voorlas. Als je zelf kinderen hebt, kun je je een beter voorstellen hoe het is om te kind en

zeir kinderen niet, kun je je nog beter voorstellen hoe het is om je kind op zo'n afschuwelijke manier te verliezen." In nauw overleg met de ouders van Nienke werden haar klas- en schoolgenootjes betrokken bij de uitvaart. Met hulp van Matrice besprak de leerkracht van Nienke's klas in een kringgesprek alles rond de begrafenis. De kinderen konden daarbij zelf aangeven wat zij voor Nienke wilden doen. "Uiteindelijk had ieder kind een bloem meegenomen en aan het eind van de uitvaart zijn lichtblauwe ballonnen losgelaten. Een enorm emotioneel moment, dat alle aanwezigen een gevoel van saamhorigheid gaf en een hart onder de riem heeft gestoken." Helen vindt de inbreng van nabestaanden bij een uitvaart bijzonder belangrijk. "Vooral bij sterfgevallen onder kinderen is het heel goed dat ouders, familie, maar ook vriendjes en vriendinnetjes op hun eigen manier en volgens een zelf bedacht scenario afscheid nemen. Als ze een lied willen zingen kan dat en met name voor kinderen is het maken van tekeningen voor de overledene vaak een prima manier om uiting te geven aan hun emoties."

De moeder van Nienke over de uitvaartbegeleidster van Matrice: "Ze had een half woord nodig en wist dan precies wat we wilden. Dat vond ik de kracht van Matrice. Je kunt een uitvaart immers nooit meer overdoen."

De uitvaartbegeleidster als kameleon

Niet alleen elke uitvaart verschilt, ook het contact met families is telkens anders: "Iedereen reageert anders op de schok van de dood. Daarom zie ik ons vaak als kameleons, je moet je voortdurend aan de situatie aanpassen. Bovendien vindt er in de loop van de dagen naar de begrafenis of crematie ook een proces plaats in de emoties van de families. Wanneer je daarop met warmte, aandacht, integriteit en begrip kunt reageren, ontstaat er een goed en gezamenlijk gevoel. Of het nu een extreme begrafenis wordt met veel symboliek, of een plechtige en traditionele dienst in de Sint Liduina Basiliek. Waar liefde is, kan Matrice werken aan een waardevol afscheid."

In Schiedam en wijde omgeving heeft Helen met haar bedrijf Matrice een uitstekende naam opgebouwd. Ze krijgt veel positieve reacties van de nabestaanden. "Contact ná de uitvaart vind ik heel belangrijk en daarom spreken wij ook altijd een nabezoek af. Er wordt dan besproken hoe de familie de periode rond de uitvaart heeft ervaren. Daarbij nodig ik ook vaak mensen uit om een lezing bij te wonen die ik regelmatig organiseer waar een rouw- en verliestherapeut over rouwverwerking spreekt."

Uitvaart op maat

Helen maakt bij haar werk gebruik van een uitgebreid netwerk van specialisten en bedrijven uit de wijde omgeving: "We hebben goede contacten met begraafplaatsen en crematoria waar ze onze manier van werken waarderen. Ook werk ik met verschillende kunstenaars die in staat zijn om samen met familie en vrienden een bijzonder graf of een speciale urn te maken." Dit netwerk zorgt ervoor dat de uitvaartonderneming iedereen op maat kan bedienen. Daarnaast is het bij Matrice ook mogelijk je eigen begrafenis of crematie te regelen. "Dat klinkt cru, maar er zijn veel zieke of oudere mensen die zelf willen bepalen wat er na hun dood moet gebeuren. We gaan dan bij die mensen langs om alle mogelijkheden uitvoerig te bespreken. Uiteindelijk kunnen we een plan opstellen, dat volledig voldoet aan de wensen van degene die gaat overlijden én de achterblijvers."

Al deze extra diensten hebben bijgedragen aan het succes van Matrice Uitvaartbegeleiding, dat daardoor langzaam maar zeker uit zijn jasje is gegroeid. "Toch gaat de groei zeer beheerst", legt Helen uit. "Ik wil perse vasthouden aan het concept en zorgen dat onze basisgedachte wordt bewaakt." Op dit moment (anno 2000) gebruikt het bedrijf de aula van het Vlietland Ziekenhuis waar Matrice ook het mortuarium beheert. Daarnaast heeft het bedrijf een pand betrokken aan de Prins Bernhardlaan naast het Sterrenbos. In de nabije toekomst wordt de benedenverdieping tot

steunend. In de nabije toekomst wordt de benedenverdieping tot rouwcentrum verbouwd en wordt het totale pand in gebruik genomen.

Zwaar, maar intiem

Het vinden van medewerkers voor zo'n uniek bedrijf als Matrice is beslist geen sinecure. "Ik zoek vrouwen waarmee het fijn werken is. Mensen die zich kunnen inleven in de gevoelens van de nabestaanden en die werkelijke interesse hebben voor de persoon van de overledene. Ervaring in de branche is niet echt belangrijk." In het evenwichtige team van Helen werken hoofdzakelijk vrouwen. Het zijn stuk voor stuk warme persoonlijkheden die heel stevig in hun schoenen staan. Daardoor bieden ze een schouder om op te huilen, terwijl ze tegelijkertijd oog hebben voor alle praktische zaken die geregeld moeten worden."

Het huidige team is bijzonder goed op elkaar ingespeeld en nieuwe medewerkers worden door de collega's grondig opgeleid. Om ondanks het intensieve emotionele werk privé en werk toch in evenwicht te houden, werken bij Matrice alleen parttimers. "Het is een zwaar vak, geen negen-tot-vijf-baan, want een uitvaart moet altijd in korte tijd tot in de puntjes worden geregeld en verzorgd. De andere kant van het verhaal is dat je heel intensief en intiem contact hebt met mensen. Nabestaanden zijn heel open en eerlijk, ze hebben vaak de kracht niet om de schone schijn op te houden. Maar ik heb ook het gevoel dat ik de overledene vaak leer kennen." Helen denkt even na en zegt dan beslist: "Je moet gevoel en lef hebben om in dit vak te stappen, maar het geeft ongelooflijk veel voldoening."

*"We voelden ons alsof
we in de foute film zaten"*

Maria (43 jaar) verloor half juni haar zwager die na een kortdurende en heftige ziekte onverwacht overleed. Hij was begin veertig, liet een even jonge vrouw en drie kinderen achter. Maria: "De overspannenheid van mijn zwager bleek een dodelijke ziekte te zijn. Zijn dood was zo'n schok voor mijn zusje dat zij aangaf het gevoel te hebben 'in de verkeerde film terecht te zijn gekomen'." In de schokgolf die zijn dood in de familie veroorzaakte, stonden Helen Teunissen en haar mensen als rotsvast baken. "Ik heb me later verwonderd afgevraagd hoe Helen ons die paar luttele dagen het gevoel heeft kunnen geven dat er genoeg tijd was om overal goed over na te denken. Mijn zusjes grote angst en vraag was 'wanneer houdt dit op, wanneer krijg ik weer zelf de regie over mijn leven en hoe krijg ik de regie over het afscheid van mijn man'. Nu kijkt ze er met een goed gevoel op terug. Helen moedigde haar constant aan om zelf het scenario te bedenken voor zijn uitvaart. En alles kan gewoon en voor alle wensen komt een oplossing."

"Mijn zwager was civiel ingenieur en afgestudeerd op het gedrag van zand onder invloed van water. Zand stond centraal in zijn leven. Hij maakte met zijn gezin vaak strandwandelingen en steevast kochten ze na afloop een ijsje bij het hen bekende ijscokarretje. In overleg met Helen zijn we - het was een snikhete dag - vele emmers zand gaan halen en schelpen gaan zoeken. In de aula hebben we bergen zand gestort, zijn kist er middenin gezet, zijn kinderen hebben met hun vingers berichten voor hun vader in het zand geschreven en hun namen met schelpjes gelegd. Ze hebben waxinelichtjes aangestoken en we hebben met alle genodigden - 500 mensen - in een kring rondom zijn kist gezeten. Na afloop stond het ijscokarretje klaar en was er voor iedereen een ijsje. Daarna zijn we met de naaste familie een lange strandwandeling gaan maken. Zo'n uitvaart had ik nog nooit meegemaakt. Ik heb gezien dat er in vernietiging nieuwe dingen kunnen ontstaan. Ook al kan ik niet aan hem denken zonder te huilen, met dat afscheid zijn we allemaal, en vooral mijn zusje, nog steeds heel blij."

